

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka (przewodniczący)

SSN Romuald Dalewski

SSN Robert Stefanicki (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania S. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Nowym Sączu

o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 27 września 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 29 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 516/18,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2022 r. w Krakowie na rozprawie sprawy z odwołania S. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Nowym Sączu o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne na skutek apelacji S. R. od wyroku Sądu Okręgowego

w Nowym Sączu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 20 grudnia 2017 r. (IV U 1501/15):

1. oddalił apelację;
2. przyznał od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Nowym Sączu na rzecz radcy prawnego M. W. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) powiększoną o 23% podatku VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującej z urzędu;

3. odstąpił od obciążenia odwołującej się kosztami postępowania.

Decyzją z 12 maja 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (dalej jako ustawa abolicyjna) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie umorzenia należności składowej określił które składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz P. będą podlegały umorzeniu w wyznaczonym terminie. W decyzji zaznaczono, że warunkiem umorzenia przedmiotowych należności jest spłata tych, które nie podlegają umorzeniu oraz zaznaczono, że należności z tytułu składek za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzenie należy uregulować w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi od dnia wpłaty włącznie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz wydanym na jej podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że w toku postępowania wszczętego na podstawie złożonego przez odwołującą wniosku w sprawie o umorzenie nieopłaconych składek na podstawie ustawy abolicyjnej ustalono, że w okresie wskazanym w wymienionej ustawie podlegała przedmiotowym ubezpieczeniom oraz posiadała z tego tytułu nieopłacone składki. W odpowiedzi na pismo odwołującej Zakład Ubezpieczeń Społecznych szczegółowo określił kwoty należności z tytułu składek niepodlegających umorzeniu, termin ich uregulowania, a także warunki zawarcia układu ratalnego.

W dniu 24 sierpnia 2015 r. S. M. zawarła z organem rentowym umowę o rozłożeniu na raty spłaty należności z tytułu składek w łącznej wysokości 17.893,64 zł na podstawie art. 29 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa). W powyższej kwocie mieściły się również odsetki za zwłokę. Integralną częścią umowy były harmonogramy spłat. Na dzień wydania zaskarżonej decyzji odwołująca nie uregulowała w całości składek niepodlegających umorzeniu, co oznaczało niespełnienie warunku umorzenia składek wyszczególnionych w decyzji z 12 maja 2014 r.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy abolicyjnej na wniosek osoby podlegającej w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy systemowej, która przed 1 września 2012 r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8, innej niż wymieniona w pkt 1 umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę i opłaty.

Warunkiem umorzenia przedmiotowych należności jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji niepodlegających umorzeniu składek. Ostatnie z wymienionych należności podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji. Sąd pierwszej instancji podniósł, że decyzja z 28 października 2015 r. poprzedzona była decyzją z 12 maja 2014 r. określającą warunki umorzenia. Odwołująca zarzucając organowi rentowemu, że decyzją z 12 maja 2014 r., statuując warunki umorzenia składek, istotnie naruszył przepisy prawa przez to, że nie wyszczególnił składek niepodlegających umorzeniu. Brak wskazania w decyzji warunkowej wysokości należności niepodlegających umorzeniu, nie może prowadzić do wniosku o nierozpoczęciu biegu 12-miesięcznego terminu do spłaty tych należności. Na wniosek odwołującej organ rentowy w piśmie z 21 sierpnia 2014 r. szczegółowo określił kwoty należności z tytułu składek niepodlegających umorzeniu jako warunku umorzenia należności określonych w niniejszej decyzji. W tych okolicznościach należy przyjąć, że odwołująca miała pełną wiedzę odnośnie do warunków skorzystania z instytucji umorzenia.

Sąd pierwszoinstancyjny uznał, że odwołująca nie może skutecznie powoływać się na zaniedbania organu rentowego co do treści decyzji warunkowej i na tej podstawie żądać jej zmiany. Skoro odwołująca, na dzień wydania zaskarżonej decyzji, posiadała zaległości składkowe niepodlegające umorzeniu, to zdaniem tego Sądu nie spełniła ustawowego warunku w przedmiocie umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek. W tych okolicznościach organ rentowy zaskarżoną decyzją odmówił S. R. umorzenia należności z tytułu składek wskazanych w przedmiotowej decyzji.

Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych przepisów prawa materialnego oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Odwołująca zaskarżyła niniejszy wyrok apelacją, zarzucając Sądowi naruszenie przepisów prawa procesowego i prawa materialnego poprzez:

- zmianę składu orzekającego w końcowej fazie postępowania,
- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że była świadoma tego, że ciąży na niej obowiązek ustalenia wysokości składek, odsetek i kosztów dotyczących ubezpieczeń z racji prowadzenia pozarolniczej działalności, świadome zrezygnowanie z zaskarżenia decyzji warunkowej, niezasadne przyjęcie, że skarżąca nie uiściła w odpowiednim terminie należności tytułem zaległych i niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenie, nietrafne i złe przeprowadzenie selekcji dowodów oraz rażącą wadliwą ich ocenę, w szczególności poprzez uznanie, że brak określenia wysokości składek na obowiązkowe ubezpieczenie wiąże się wyłączeniem z zaniedbaniem po jej stronie, a nie organu rentowego.

Sąd Apelacyjny uznał wniesioną apelację za niezasadną. Odnosząc się do zarzutu uchybienia przepisom prawa procesowego poprzez naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., Sąd odwoławczy stwierdził, że Sąd Okręgowy przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe ukierunkowane na ustalenie okoliczności istotnych z perspektywy rozstrzygnięcia spornego zagadnienia. Nie ma zatem racji apelująca, zarzucając Sądowi pierwszej instancji przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, zważywszy, że Sąd rozstrzyga sporne kwestie na podstawie własnego przekonania i wiedzy. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie w sytuacji wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco

wadliwa lub w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku pozwala wyciągnąć wniosek o braku uzasadnionych przyczyn zakwestionowania sposobu stosowania art. 233 § 1 k.p.c. W ust. 6 art. 1 ustawy abolicyjnej wskazano, że umorzenie należności, o których mowa w ust. 1 skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz P. za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Dotyczy to osób wnoszących wniosek o umorzenie należności składkowych, które podlegały w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy systemowej, które posiadają zaległości składkowe na te ubezpieczenia za wskazany wyżej okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. Niniejszy warunek został spełniony przez ubezpieczoną, ponieważ jej zadłużenie wynikało z nieuregulowania należności składkowych za wskazane okresy. Z przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji postępowania dowodowego wynika, że ubezpieczona nie opłaciła należności niepodlegających umorzeniu na mocy ustawy o umorzeniu należności. Złożyła wprawdzie wniosek o układ ratalny spłat jej zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, lecz uczyniła to po upływie obowiązującego terminu 12 miesięcy.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 kwietnia 2018 r. (II UZ 5/18), że zakres i przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji organu rentowego, wyznacza jej treść. Istota sprawy rozstrzyganej decyzją przewidzianą w art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej polega na ocenie relewantności wniosku osoby określonej art. 1 ust. 1 pkt 1 lub 2 tej ustawy. Warunkiem uwzględnienia wniosku jest nieposiadanie przez wnioskodawcę na dzień wydania decyzji rozstrzygającej o umorzeniu należności z tytułu niepodlegających umorzeniu składek na przedmiotowe ubezpieczenia. O istnieniu podstaw do wydania

decyzji o umorzeniu decyduje fakt posiadania albo nieposiadania składek niepodlegających umorzeniu na dzień orzekania.

Istotą sprawy z odwołania od decyzji organu rentowego z art. 1 ust. 13 pkt 2 omawianej ustawy nie jest kwestia prawidłowości decyzji z art. 1 ust. 8 tej ustawy jako decyzji ustalającej warunki umorzenia należności. Okoliczność, czy w decyzji z art. 1 ust. 8 sprecyzowano kwotę należności niepodlegających umorzeniu, nie jest przesłanką wydania decyzji z powołanego już art. 1 ust. 13 ustawy. Skoro wydana w stosunku do wnioskodawcy decyzja warunkowa jest ostateczna z momentem uprawomocnienia się, to wiąże ona organ rentowy, zaś jej uchylenie z art. 1 ust. 13 nie prowadzi do uchylenia decyzji warunkowej z art. 1 ust. 8 ani nie stwarza organowi rentowemu sytuacji pozwalającej na wzruszenie tej ostatniej w trybie nadzwyczajnym. Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i prawne Sądu pierwszej instancji, uznając je za prawidłowe i trafne, natomiast apelację uznał za bezzasadną.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła strona powodowa, zaskarżając wyrok w całości. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania stwierdziła, że zapadł on z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa i podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie prawa. Te naruszenia widoczne są na pierwszy rzut oka, nawet przy wykorzystaniu jedynie podstawowej wiedzy prawniczej, bez konieczności przeprowadzania szczegółowej analizy.

Na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. wskazano jako podstawę do wniesienia skargi kasacyjnej naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię tzn.:

- art. 1 ust. 13 pkt 1 i 2 w związku z art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej poprzez uznanie przez Sąd Apelacyjny, że zachodziły okoliczności dające podstawę Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych do wydania decyzji o odmowie umorzenia należności, bowiem według Sądu Apelacyjnego skarżąca nie wypełniła obowiązków, które nakłada ustawa abolicyjna, aby mogło dojść do umorzenia należności. Jedynym kryterium w wykładni powołanego przepisu, zdaniem Sądu Apelacyjnego było to, że nie nastąpiła spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkowej. Zdaniem skarżącej prawidłowe wydanie decyzji o odmowie umorzenia należności uwarunkowane jest

spełnieniem wszystkich przesłanek prawnych w decyzji warunkowej, co w rezultacie przekłada się na decyzję o odmowie umorzenia należności,

- art. 1 ust. 12 w związku z art. 1 ust. 8 w zw. z art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej poprzez błędne uznanie przez Sąd Apelacyjny, że został spełniony warunek, o którym mowa w art. 1 ust. 10 ustawy, że niepodlegające umorzeniu należności zostały rozłożone na raty, podczas gdy, decyzja warunkowa, nie spełniała warunków, tzn. brak było szczegółowo określonych kwot zarówno tych, które podlegają umorzeniu i tych, które nie podlegają umorzeniu. Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że decyzja warunkowa jest prawomocna, jeśli w ogóle można uznać, iż jest ona decyzją,

- art. 1 ust. 11 ustawy abolicyjnej przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię poczynioną przez Sąd Apelacyjny, że dwunastomiesięczny bieg terminu określony w tym przepisie rozpoczął się w dniu 24 lutego 2015 r. tzn. w dniu, kiedy skarżąca złożyła wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o rozłożenie na raty nieumarzanych należności, podczas gdy bieg terminu, o którym mowa powyżej uwarunkowany był prawidłowością wydania decyzji o umorzeniu należności z dnia 12 maja 2014 r., czyli decyzji warunkowej, szczegółowego określenia należności, które podlegają umorzeniu i te, które umorzeniu nie podlegają, braku uznania, że pismo złożone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez skarżącą w dniu 24 lutego 2015 r. (data prawomocności przyjęta przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych 17 czerwca 2014 r.) stanowiło odwołanie od tej decyzji, pomimo że zostało złożone przez osobę uprawnioną oraz w terminie ustawowym i dotyczyło decyzji będącej konsekwencją wadliwej decyzji z dnia 12 maja 2014 r. Jedynie niezawierający tytułu „odwołanie”, a „pismo”, podczas gdy powyższe okoliczności spowodowały, że nie rozpoczął biegu termin wskazany w powołanym przepisie, a także błędnie Sąd Apelacyjny uznał, że decyzja warunkowa była prawomocna, o ile uznać z uwagi na powyższy zarzut, że w ogóle z decyzją mamy do czynienia.

W odniesieniu do naruszenia art. 1 ust. 11 wskazanej ustawy zastosowano błędną konstrukcję, ponieważ nie można jednocześnie podnosić niewłaściwe zastosowanie oraz błędną wykładnię.

W zakresie naruszenia przepisów postępowania wskazano na art. 385 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. poprzez oddalenie apelacji jako bezzasadnej przyjmując

całkowicie jako własne ustalenia Sądu pierwszej instancji, pomimo bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały m.in. sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne nie zostały uwzględnione.

W uzasadnieniu złożonej skargi przedstawiono zagadnienia prawne w formie pytań z uzasadnieniem, że dotyczą one ustawy abolicyjnej, która ma charakter incydentalny.

Wniesiono o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku z 29 kwietnia 2022 r. wydanego przez Sąd Apelacyjny oraz uchylenie w konsekwencji w całości wyroku z 20 grudnia 2017 r. wydanego przez Sąd Okręgowy i przekazanie sprawy wymienionemu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania sprawy i rozstrzygnięcia o należnych kosztach procesu we wszystkich instancjach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Skarżąca kasacyjnie stwierdza, że w oparciu o art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Jej zdaniem doniosłość zagadnienia prawnego konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie mające znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw.

Należy podnieść, że art. 390 § 1 k.p.c. przyznaje sądowi rozpoznającemu sprawę w drugiej instancji, w wypadku ujawnienia się zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości możliwość jego przedstawienia w formie pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Instytucja ta prowadząca do związania sądów niższej instancji w danej sprawie poglądem Sądu Najwyższego jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP) podległości sędziego tylko Konstytucji i ustawom. Zagadnienie prawne jako wyjątkowy środek powinno być sformułowane w sposób ogólny i abstrakcyjny w tym celu, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej i adekwatnej do potrzeb odpowiedzi, zawsze dotyczyć one będą nowych problemów prawnych jeszcze niewyjaśnionych, a budzących żywe zainteresowanie i znaczenie dla praktyki stosowania przepisów, na których są one oparte (wyrok Sądu Najwyższego z 22 maja 2009 r., III CZP 23/09;

postanowienie Sądu Najwyższego z: 3 listopada 2015 r., III PZP 6/15; 29 września 2020 r., II PZP 3/20). W uzasadnieniu wniosku kasacyjnego odnoszącego się do istotnego zagadnienia prawnego powinno być ono sformułowane w sposób transparentny i merytorycznie spójny. Przedstawiona na rzecz trafności użycia tego środka argumentacja powinna zawierać zróżnicowane oceny jurydyczne lub doktrynalne (J. Paszkowski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶ pod red. T. Szanciło, Warszawa 2023, uwagi do art. 398⁹, s. 1755 i n.; A. Łazarska, K. Górski (w:) Kodeks postępowania cywilnego, Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶, Warszawa 2023, uwagi do art. 390, s. 1643 i n.).

Jak już wspomniano, instytucja pytań prawnych, o której stanowi art. 390 § 1 k.p.c. stanowi wyjątek od konstytucyjnej podległości orzekającego sądu tylko Konstytucji i ustawom. Sąd Najwyższy konsekwentnie przyjmuje, że „zagadnienie prawne wymaga przytoczenia argumentów wskazujących na istniejące w nauce lub orzecznictwie rozbieżne oceny prawne, w związku z którymi zagadnienie zostało sformułowane. Zagadnienie prawne powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia”. Nie wystarczy zatem twierdzić, że wniesione pytanie będzie miało kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia istotnych kwestii, ale trzeba dowieść w oparciu o dostępną literaturę przedmiotu i orzecznictwo, w czym postrzegane są problemy związane z rozwiązaniem konkretnej sprawy.

Zastosowana przez skarżącą formuła zaczynająca się pytańnikiem „czy” jest ukierunkowana na rozstrzygnięcie w formie wyboru określonej alternatywy odpowiedzi. W każdym razie nie wystarczy – jak to uczyniła skarżąca – wskazywać na istotny charakter zagadnienia prawnego wyrażonego w pytaniach, ale trzeba także uzupełnić o dorobek doktryny i judykatury w przedmiotowym zakresie.

Sąd Najwyższy rozstrzygający w niniejszym składzie przychylił się do stanowiska, że w rozpatrywanej sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne dookreślone formułą pytań prawnych. Wątpliwości strony skarżącej nie cechują się nowością i są wątpliwe z punktu widzenia ich znaczenia dla rozwiązania konkretnego sporu w sprawie, a szerzej rozwoju prawa. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie

skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca kasacyjnie wskazuje, że skarga oparta jest na podstawie wskazanej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. przez błędną wykładnię oraz art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., czyli na naruszeniu przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Dotyczy to głównie przepisów powołanej już ustawy abolicyjnej. Zdaniem strony skarżącej „wystarczy wskazać w przedmiotowym uzasadnieniu na rażące naruszenie prawa materialnego opisanego w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej. Choć oczywiście, jeśli skarga kasacyjna zostanie przyjęta przez Sąd, tych zarzutów jest znacznie więcej”. Z merytorycznego punktu widzenia zastosowana interpretacja budzić musi duże zastrzeżenia. Wskazując na naruszenie niniejszego przepisu, strona skarżąca kasacyjnie utrzymuje, że ma miejsce rażące naruszenie prawa materialnego. Jednak, aby postawić zarzut daleko idący pod adresem prawodawcy, niezbędne byłoby przedstawienie stosownej argumentacji w oparciu o orzecznictwo i wypowiedzi doktryny. Rażące naruszenie stanowi skrajną postać odstępstw od prawidłowej regulacji. Potwierdzenia powyższego trudno byłoby się doszukiwać w przedmiotowej skardze i jej uzasadnieniu.

Mając na uwadze wskazany przepis, skarżąca nawiązuje do orzecznictwa Sądu Najwyższego, w tym do wyroku z 12 marca 2020 r. (II UK 313/18) w przedmiocie warunków umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek, warunki umorzenia są wystarczająco dookreślone tylko wtedy, gdy w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej należności zostaną podane w kwotach zalegających. Ocena wymienionego przepisu pod kątem jego przydatności i charakteru w praktyce umarzania składek jest zróżnicowana. Tymczasem, w odpowiedzi na skargę stwierdzono, że kwestia treści decyzji ustalającej warunki umorzenia została rozstrzygnięta wyrokiem Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2021 r. (I USKP 30/21). W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że „istota sprawy o umorzenie należności składkowych w trybie ustawy o umorzenie, na etapie wydania decyzji ustalającej warunki umorzenia, o której mowa w art. 1 ust. 8 tej ustawy, nie jest sprecyzowanie wysokości należności niepodlegających umorzeniu. Decyzja ta wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie musi więc zawierać szczegółowych kwot należności niepodlegających umorzeniu”, za którym to rozwiązaniem opowiada się skarżąca.

W uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Sąd Najwyższy trafnie podniósł, że istotą sprawy z odwołania od decyzji organu rentowego z art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy abolicyjnej nie jest kwestia prawidłowości decyzji z art. 1 ust. 8 niniejszej ustawy jako decyzji ustalającej warunki umorzenia należności. Między decyzją z art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej a decyzją z art. 1 ust. 13 występuje jedynie taki związek, że ustalenie w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy kwot należności podlegających umorzeniu wiąże w postępowaniu w sprawie wydanie decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy w zakresie kwot i okresów uznanych ostateczną decyzją za obejmujące składki podlegające umorzeniu. Okoliczność, czy w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej sprecyzowano kwotę należności niepodlegających umorzeniu, nie jest natomiast wiążącą przesłanką wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 19 września 2017 r., II UZ 49/17, LEX nr 2390737, 3 października 2017 r., II UZ 45/17, LEX nr 239761, 14 listopada 2017 r., I UZ 40/17, LEX nr 2426582 i 14 lutego 2018 r., I UZ 67/17, LEX nr 2486211, K. Roszewska, Warunek nieposiadania składek niepodlegających umorzeniu w rozumieniu ustawy abolicyjnej. Glosa do wyroku SN z dnia 21 lutego 2019 r., I UK 439/17, OSP 2020, nr 4, s. 34 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2018 r., I UK 151/17, LEX nr 2508189, 12 maja 2022 r., III USKP 124/21, LEX nr 3437777).

Stanowisko w tej materii skarżącej jest odmienne. Stwierdza ona bowiem, że organ rentowy w jej przypadku nie określił tych kwot w decyzji warunkowej z 12 maja 2014 r. W rezultacie, gdy w decyzji warunkowej nie określono kwot zadłużenia, nie można – jej zdaniem – obciążać płatnika negatywnymi skutkami. Dodaje ponadto, że w powołanej decyzji warunkowej kwoty te nie zostały określone, a tym samym nastąpiło rażące naruszenie wskazanego przepisu ustawy abolicyjnej. Skarżąca stwierdziła, że Sąd Apelacyjny przyjął, że pismo organu rentowego z 21 sierpnia 2014 r. będącego odpowiedzią na pismo skarżącej z 21 lipca 2014 r. „należy traktować również jako decyzję, albowiem, pomimo że nie zawiera ona nazwy decyzji i pouczenia zawiera wszystkie inne elementy właściwe dla decyzji, nie mniej jednak nie ma ona wpływu na bieg terminu wyznaczonego decyzją z 12 maja 2014 r.”. Wyrażone w tej kwestii odmienne stanowisko skarżącej pozostaje w opozycji do współczesnych tendencji bardziej odformalizowanego podejścia także przy interpretacji i definiowaniu decyzji administracyjnej. Z drugiej strony istota

ubezpieczeń, ich cele i funkcje społeczne przesądzają o potrzebie ścisłej wykładni instytucji i pojęć prawnych z tej sfery. Dokonując interpretacji art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, strona skarżąca stwierdza, że warunkiem *sine qua non* w oparciu o wskazany przepis jest to, że po pierwsze musi być to decyzja, po drugie ma ona określać warunki. Bez tego dalsze decyzje podejmowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych mogłyby prowadzić do błędnych wyliczeń lub obejmować kwoty niepodlegające umorzeniu.

Zdaniem skarżącej Sąd Apelacyjny naruszył prawo materialne art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, przyjmując, że określenie tych kwot nie jest konieczne, podczas gdy powołany przepis wskazuje wprost, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydając decyzję warunkową, określa warunki umorzenia. Zdaniem skarżącej nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, że nawet w sytuacji braku dostępu do deklaracji, wyliczenie należności jest dość proste, choćby posługując się udostępnianym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych programem Płatnik. Skarżąca jednak pominęła, że program ten był uruchomiony dopiero w 2015 r., a zatem dane dotyczące okresu abolicji nie były wówczas dla adresatów dostępne. Zwraca uwagę sposób podejścia strony skarżącej kasacyjnie do formułowania zarzutów.

S. R. zarzuca organowi rentowemu bezczynność, a w każdym razie brak terminowego działania przy zawieraniu umów w sprawie umorzenia oraz zadośćuczynienia obowiązkom informacyjnym. Stwierdza, że nie może ponosić negatywnych konsekwencji uchybienia terminom wydawania decyzji o umorzeniu. Aby przepisom i procedurze stało się zadość, płatnik może oczekiwać od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych minimalnego progu aktywności, która ułatwi skorzystanie z dobrodziejstw ustawy abolicyjnej. W rezultacie, gdy w decyzji warunkowej nie określono kwot zadłużenia, nie można obciążać go negatywnymi skutkami. Sądy obydwu instancji uznały, że organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy ustawy abolicyjnej.

Zdaniem skarżącej doszło także do naruszenia przepisów postępowania w oparciu o przepis art. 398³ § 1 k.p.c. poprzez rażące naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 385 oraz art. 382 k.p.c. polegające na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny za własne ustaleń faktycznych Sądu

Okręgowego bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały m.in. sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne nie zostały zbadane przez Sąd odwoławczy. Sąd drugiej instancji zobligowany jest do przeprowadzenia gruntownej oceny materiału dowodowego, a nie do lakonicznego odniesienia się, że poczynione ustalenia Sądu pierwszej instancji były prawidłowe. Natomiast możliwość przyjmowania za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji powinna być obwarowana obowiązkiem szczegółowego uzasadnienia takiego stanowiska.

Stanowisko skarżącej w tej materii jest błędne. Sąd drugiej instancji nie jest zobligowany do przeprowadzenia ponownej oceny materiału dowodowego, chyba że zachodzą okoliczności co do potrzeby uzupełnień czy wyjaśnień. W tym kontekście należy nawiązać do powołanej już odpowiedzi na skargę, w której organ rentowy stwierdza, że obecny etap postępowania sądowego nie służy kontestowaniu wyników postępowania dowodowego. Wbrew stanowisku skarżącej Sąd drugiej instancji nie jest zobligowany do ponowienia postępowania dowodowego, w sytuacji, gdy przyjmuje ustalenia Sądu pierwszej instancji za własne. Tymczasem dla uzasadnienia własnego stanowiska stwierdza, że taki jak ona reprezentuje pogląd, jest powszechny i dla ilustracji powołuje bogate orzecznictwo, które straciło na aktualności w przedmiotowym zakresie. Na marginesie należy podnieść, że skarżąca zarzuca sądom obu instancji, a wcześniej Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych automatyczne i schematyczne podejście do wykładni przepisów ustawy abolicyjnej, a sama skarżąca również trzyma się schematów w podanym przykładowo podejściu do ponownego badania przez Sąd drugiej instancji kwestii ustalonych przez Sąd pierwszej instancji.

Powołany w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest uzasadniony wyłącznie w okolicznościach, gdy sąd orzekający uchybia podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, regułom logicznego rozumowania lub zasadom doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok Sądu Najwyższego z: 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05; 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06; 15 lipca 2020 r., II PK 233/18).

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398¹⁴ orzeczono jak w sentencji wyroku.

[SOP]

[ms]